

40
МАКЕДОНСКИ
ТЕАТАРСКИ
ФЕСТИВАЛ
„ВОЈДАН
ЦЕРНОДРИНСКИ“
Прилеп, 3-10 Јуни 2005

БИЛТЕН Бр. 2

05-07.06.2005

ДЕН ПОСВЕТЕН НА ТВОРЕШТВОТО НА БЛАГОЈА РИСТЕСКИ-ПЛАТНАР

Императив е нешто да се стори за да се преживее

Платнар

Денот посветен на **Благоја Ристески-Платнар**, беше замислен како средба со него и неговите пријатели покрај реката Црна, во неговата Камена куќа. И така беше. Ден пладнина, крај Црна, инспиративна и бујна, е вистинското место за средба со творецот - Платнар. Тука и присетот станува вечен. Наместо да пренесуваме и прераскажуваме туѓи мисли, Билтенот реши во оваа прилика да му се посвети нему лично - со два извадоци од неговите раскази, како и дел од говорењето на неговиот пријател Ферид Мухиќ.

САМО ЕДНА СМРТ ЛЕТАЊЕТО

- извадок од истоимениот расказ-

Во старите времиња луѓето летале. Не сите. Само избраните меѓу нив. Оние кои до тој триумф стигнале заради подвиг личен. За другите неможен или заради волјата божествена која не се толкувала од нас, дребните долу. Без напор, низ постапка едноставна, само троа вода чудотворна ќе се потуреле и на часот станувале птици. Величенствени, лекокрили, бели птици, залетани кон бистрината модра, од онаа страна на небеската жапка кон бесконечноста која ни сонот за летањето да ја дофати не умее. Тоа така било во старите времиња. Во онаа доба во која Божин, таткото Силјанов потпрен на коњарското дрво на живот, сред ведре квечерина, загледан во порфирот на запад, го чекал сина си да долета заедно со големата братија птичја, со јато штркови. Да долета и да му каже, нему, на Божина кој знаел се за облаците, за модрата птичја крв врз снегот, што има таму зад резето небеско. Горна земја што има. Но Силјан Штркот само јазикот птичји го знаел или друг да знае и не сакал, па не можел на татка си да му ја открие тајната. За тоа, туку и за да не се расчуе па сите да одлетаат...

КАМЕНА КУЌА

- извадок од истоимениот расказ-

Со усур не се гради куќа. Со пари земени на заем од зеленашите, под мамеле кај серафите, со туѓи пари дом сопствен не се сида. Не го личи, не го бива. Ќе се порни, урни. Куќа не се гради ни со пари обрани, изнудени пари, потоморени, низ насилне дофатени, пари злочести, црни пари. Оти не ќе стои, не ќе крепи, не ќе се втемели. Гредите потпорни, црвоточни. Чатијата разјадена и сите ќе ти го видат резилот и сите ќе узнаат што внатре, в себе криеш. Која приказна темна во твоето срце е заточена. Од што душата ти е наразена, штрбната, што наследство како в насие на потомците ќе им оставиш за да те помнат и презрат за во исчезнувањето да си долен, нечист и, потоа, лекутума потоа, пизмен.

Ете така, под знаење такво зедов куќа да градам, куќуре, чикмак, безбили од што толку се има...

Текстовите од Благоја Ристески Платнар и за Дојчин од *Песја пена* ги читаше актерот Кирил Ристоски. Заедно со актерите Трајче Иваноски и Најдо Тодески изведоа дел од драмата *Летни Силјане*.

ФЕРИД МУХИЌ, кршна побратима:

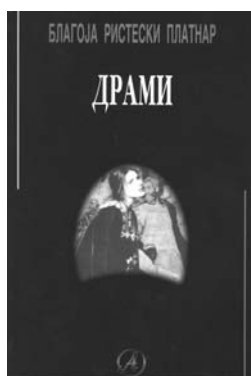
За Платнар, мојата кршна побратима, не може да се каже еден збор. И не може да се даде изјава. За него само *oratio magna* би прилегала. Големата беседа, со зборови избрани како што тој бил избран. Ако воопшто некогаш поверував дека интелигенцијата има и други изворишта само од човечкиот род, тоа беше заради него. Оти таков дух, мајка не раѓа. Од каде ли беше? Веројатно оттаму од каде што е сега.

Сакав да почнам со тоа дека ова ми е прв пат да дојдам овде без него. Но гледам, не ќе да е точно. И сега не сум без него. И ние не сме без него, но сега ми е првпат да сум овде со него и со толку негови драги луѓе и пријатели.

Она што тој го направи и што ги рече зборовите кои, ако тој не ги кажа ќе остане недоречени и некажани, ненапишани и неодиграни и недоживевани. Тој посредува, партиципира, дава нешто што е незаменливо во целата македонска историја на театарот, би рекол и на зборот. А ние сме, пред се, она што е кажаното: И во почетокот и секаде е зборот. А никаде толку Благоја Ристески Платнар не беше силен и свој како токму таму: во почетокот, во средиштето и крајот во зборот. Мислам дека многу луѓе се родени под среќна звезда. Платнар беше роден под среќна комета. Свети посилно од најсилната звезда, не трае толку долго, но се памети засекогаш.

Пределот ништо не значи без пријателот, ми рече минатиот септември кога бевме тука, во куќарката, крај Црна. Истото значи и сега. Платнарот е со нас и ја сакам таа блескава комета што ја носиме со себе, оти таа нема да не напушти.

Последната објавена книга на македонскиот драмски автор Благоја Ристески - Платнар, насловена е едноставно и интуитивно **Драми**. Ова издание ги содржи неговите седум драмски текстови, познати за македонската театарска јавност преку нивните театарски праизведби. Собрани вака на едно место само ја потврдуваат веќе докажаната специфична поетика во која се вмрежени македонските митови, коренитата потреба за исконското, како и создавањето на само-свој театарски јазик на кој говореше и пишуваше Платнарот. Книгата е издание на прилепската издавачка куќа *Арлекин-ГФ*. На 363 страници изнесени се на виделина пред читателската публика: *Спиро Црне*, *Арсениј*, *Ибро Јаране*, *Лепа Ангелина*, *Летни Силјане*, *Железно пиле* и *Венко*. Секоја од овие драми доживеала своја праизведба, а *Летни Силјане* е изведена два пати

(на сцената на НТ - Битола и на сцената на НТ „Војдан Чернодрински“ - Прилеп). Собрани вака на едно место, без никаков друг коментар (предговор, биографија на авторот, театрографија на изведбите), овие драмски текстови говорат гласно само и единствено за себе. Во тоа е моќта на овие текстови. Да се проговори онака само како што и единствено го знаеше тоа нивниот автор. Затоа и се еден своевиден завет за читателите. Дека и покрај театарската магичност што се создава при нивното поставување на сцена, драмските текстови собрани во книга на едно место се и забележителен преглед за поетиката и естетиката на еден автор. (Од интернет страницата на Институтот за театрологија при ФДУ-Скопје: www.mactheatre.edu.mk)

В О С Е Ќ А В А Њ Е Н А . . .

Освен Платнарот, Фестивалот и македонскиот театарски свет ги испратија кон ѕвездите и секогаш активниот режисер - АЦО АЛЕКСОВ и нашиот прилепчанец, великанот на македонското актерско мајсторство - ИЛИЈА ЦУВАЛЕКОВСКИ. Затоа Билтенот реши со два кратки текста да ве потсети, за миг.

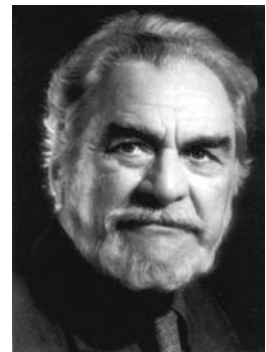

АЦО АЛЕКСОВ (13 ноември 1932, Струмица - 13 јануари, 2005, Скопје), театарски, телевизиски, радио и филмски режисер, сиот свој живот го посвети на создавање на театарски претстави и на разновидни ТВ жанрови. Со театарот почна да се занимава во Струмица, уште во текот на своите училишни години. Свесен дека театарот е негова иднина, школувањето го продолжи на Театарската академија во Белград каде студира и дипломира режија, во класата на проф. Јосип Кулунџиќ (1958). По дипломирањето, работи како режисер во Народниот театар во Струмица (1950-1959), во „Вардар филм“ (1960-1961) и во Радио-телевизија Скопје/Македонска радио-телевизија (1961-2000), каде и го реализира

најголемиот дел од својот опус, режирајќи телевизиски драми и филмови, но и емисии од најразличен вид.

Алексов е и режисер кој има работено на сите театарски сцени во Македонија: на сцената во неговата родна Струмица, во Скопје (во МНТ, Драмски театар, Албански и Турски театар), Куманово, Прилеп, Штип, Битола, Велес... На почетокот на својата театарска кариера, во 1957 година Алексов ја доби наградата *8 Ноември* на град Струмица. За режијата на претставата *Сите мои синови* (со ансамблот на НТ во Куманово) во 1971 година ја доби наградата на МТФ „Војдан Чернодрински“, а во 2003 година и наградата за животно дело на Фестивалот.

Во биографијата на **ИЛИЈА ЦУВАЛЕКОВСКИ** (20 август 1915, Прилеп - 18 октомври 2004, Скопје) е запишано дека својот детски/младешки сон за сцената од Прилеп го продолжува на студиите по соло пеење на Музичката академија во Белград, па на Државниот конзерваториум во Софија, каде што дипломира во 1941 година. Во текот на Втората светска војна настапува во ансамблот на Народен театар Скопје (1942/43), а по излегувањето во партизани е испратен во Москва (1944) да работи како спикер и редактор на Радио „Слободна Југославија“, од каде со својот силен/звучен глас се обраќа на македонски јазик.

Илија Цувалековски станува член на ансамблот на Македонскиот народен театар во неговиот прв состав, во 1945 годин и член на овој ансамбл е до 1963 година. Во наредните десет години (1964-1974) со исклучителен успех настапува во повеќе загребски театри, афирмирајќи се и како еден од најеминентните хрватски актери во тој период. И не запира на тоа: во Загреб ја формира и ја води првата класа на актери на Академија за театарска уметност (1967-1971) која студира на македонски јазик. По враќањето во Скопје на Вишата музичка школа, подоцна Факултет за драмски уметности, продолжува да го предава предметот *глума* (1972-1981). Во меѓувреме постојано игра во претстави во МНТ, Драмски театар, го има и во други проекти, снима филмови, ТВ-драми, настапува на разни свечености. Постојано како актер кој истражува, докажува дека актерството е мајсторство, дека сцената е простор на кој големите актери немаат рок на траење.

И Н Т Е Р В Ј У

Билтенот ја искористи приликата и присуството на пријателите на Фестивалот за да направи неколку кратки интервјуа, и тоа со:

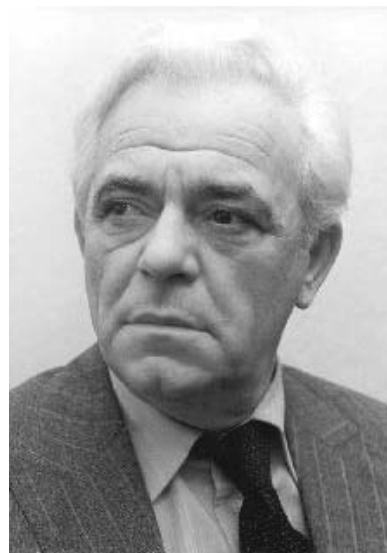
АЛЕКО ПРОТОГЕРОВ, актер, режисер, основач на два театри во Македонија

Билтен: Како еден од првите учесници на Фестивалот како гледате на неговата средновековност, фестивалот одбележува jubилеј-четири децении постоење?

Алеко Протогеров: Овој фестивал беше предвиден како смотра на театарите од внатрешноста. Театрите од Скопје беа изоставени, но по неколку години се вклучија и тие. Така, со текот на годините, Фестивалот си обезбедуваше сигурно место во нашата културна политика. Неговиот 40-ти роденден го доживувам со возбуда и ми се враќаат незаборавени слики од почетоците, кога релаксирани и расположени после претставата една група актери учесници на Игрите седевме пред тогашниот хотел Скопје во центарот на градот, на една клупа и почна да врне дожд. Но тоа не ни пречеше да се дружиме и да уживаме. Тие убави чувства, тој ентузијазам се вградени во Фестивалов и така тој растеше низ годините.

Б: Вие сте имеѓу првите добитници на наградата за актерско остварување која ја добија уште неколкумина артисти кои за жал не се живи. Какви се вашите сеќавања за тие моменти?

А.П.: Се сеќавам убаво на претставата *Вујко Вања* која ја режираше Благој Андреев, таа прва година на Фестивалот во 1965-та. Јас добив награда за улогата на Астров. На завршната сцена, кога вујко Вања и Соња остануваат сами, завесата почна да се спушта, одеднаш чувствувам дека завесата целосно е спуштена, а во салата невиден молк. Но само по неколку секунди следуваше громогласен аплауз, благородна е оваа прилепска публика и многу ја почитувам. Инаку од тоа време, овде во Прилеп стекнав и многу искрени пријателства-со Бранко Илиев кој беше прв претседател на Одборот на Игрите, со Кире Стефаноски, тогаш политички активен во општината, да не ги заборавам ниту Михајло Мулазим, ниту Рампо Конески, Ѓоре Напески и Петар Попоски.

Б: Како го доживеавте во таа смисла отворањето на Фестивалот?

А.П.: Отворањето беше спектакуларно, а и самата претстава беше таква и мислам дека беше достоина на jubилејот-прекрасен почеток.

Б: Четири децении Фестивал. Време достоино за почит, но и промисла-дали треба да се менува ликот на Фестивалот, каде треба да се движи, да транзитира?

А.П.: Фестивалот треба да ја продолжи и понатаму тенденцијата да ја презентира нашата драматургија, но само со квалитет на претставите и творците во него, зашто ова е единствен Фестивал кој може да не презентира надвор од Македонија. Фестивалот има свој растеж и место и како драматургија и како изведба. Кај нас има еден нов, современ сценски, театарски израз, особено кај младите автори и тие новини му требаат на фестивалот и само така ќе се приближуваме кон крајната цел која уметноста мора да ја има, зашто уметноста не трпи импровизации ниту компромиси, јас тежнеам кон квалитетот на претставите.

**БЛАГОЈ МИЦЕВСКИ, костимограф и сценограф,
еден од најзастапените автори на Фестивалот**

Билтен: Зошто толку Благој Мицевски?

Благој Мицевски: Тоа сигурно не е по некоја случајност. Преку изборот на селекторот, за да го покаже на овој Фестивал она што е најдобро, меѓутоа има и театри со кои соработувам и веројатно тоа заедничко разбирање за и околу претставата биле пресудни да ја осмислувам претставата костимографски. Драго ми е дека претставите во кои сум работел и сум придонесол за нивниот успех на фестивалот и дел од тоа е моја заслуга, тоа го доживувам така.

Б: Со колку претстави годинава сте присутен на Фестивалот ?

Б.М.: Незнам, навистина, не сум погледнал точно колкав е тој број, ама ако се соберати и од официјалната и придружната програма непристојно многу.

Б: Тоа вие го говорите со срам?

Б.М.: Не, секако не, драго ми е. Досега имам добиено осум награди на Фестивалот за костимографија и сценографија, мислам дека уште за плакат немам добиено. Сценографија и плакат работам многу ретко доколку околностите наложат така по инсистирање на режисерот или ако идејата започнала некаде на друго место. Кога сме веќе кај наградите мислам дека по фер би било колегите да ми дадат награда или јас некому да доделам. Сметам дека ретко во жирието има членови кои се задолжени за визуелниот дел, не дека немало, но многу ретко. Сметам дека жирието треба да се прошири малку, секој знаете, гледа од својот аспект на претставата.

Б: На кои пречки наидувате при реализацијата на една костимографска идеја?

Б.М.: За костимите и се што е поврзано со тој дел од визуелизацијата главно се снаоѓаме, зашто живееме во такво време и во такви услови, голем дел од времето што го трошиме за да реализираме една идеја е да се снајдеме и тоа го правиме многу често, зашто театарскиот костим има свои законитости. Можат да се употребат најразлични материјали кои воопшто не се за костим, значи од типот на едно платно за печатење, златни букви, најлон, вреќи за отпадоци, за пиперки... значи многу нешта што не се текстил сам по себе, а може да дадат на сцената многу добар ефект.

ПЛАКЕТИ И БЛАГОДАРНОСТ ЗА ТЕАТРИТЕ

Собранието на МТФ "Војдан Чернодрински" за својот 40 годишен јубилеј на сите професионални театри во Македонија им доделува плакети. Плакетите се израз на благодарност за придонесот на театарските куќи за растежот на Фестивалот.

БЛАГОЈА СПИРКОСКИ-ЦУМЕРКО, актер со јубилеј

Билтен: Заедно со фестивалот зад себе имате 40 години творештво. Има ли тука паралела?

Цумерко: Нема. Јас станав професионалец 1966 година. Така, една година доцнам, зад *Чернодрински*. Тоа не значи дека и првата година не бев присутен на Фестивалот: бев аматер и учествував во претстава. Сега е битно, и многу ми е драго што Прилеп тие 40 години добро ги доживува. Се направи прекрасна публика. Тоа со сигурност го тврдам зашто ја познавам целата македонска публика. Оваа прилепската е најкултивизирана, со вкус која знае да оцени: да награди со аплауз, но и едноставно да си замине од салата ако не и се бендисува нешто. А тоа го направи Фестивалот.

Б: Има ли носталгија за почетоците, или жал нешто дека се пропуштило?

Ц: За кариерата, не. Треба да бидам задоволен. Можеби ми фалат две-три улоги, но тоа е така со секој актер. Ми недостига добра класика: Паткаљосин од *Женидба*. Во тој поглед можеби режисерите ме ставале во втор план, но од нашата драматургија, не се случувало да утнам некој лик. Тоа е задоволство. Почнувајќи од *Итар Пејо* до *Градскиот саат*, *Глогов цбун*. А врзано со Фестивалот ми се случувало некоја награда што треба да ја добијам, ми се слизнала од раце. Ми се случи на двапати, по *Солунски Патрдии* и другата година да бидам за награда, па да ми речат: лани доби, не е фер. Наградите ги сакам, понекогаш не ги сфаќам сериозно.

Б: Бевте во улога и на член на жири...

Ц: Е, за тоа токму сега со Искра Гешоска разговаравме. Ми вели: Ми се допаѓа дека за она што го мислиш, знаеш да се бориш. Знаам да направам и компромис. Да не бидеме 4:1, оти го почитувам мислењето на другите.

Б: Има ли лик кој Ве измачил за да го обликувате?

Ц: Кога ќе го земам текстот, прво го читам. Без оглед дали е потешка улогата или не. Ден-два читам и на насловната страница цртам пајче. Тоа значи дека тој лик ќе го работам.

Пајчето ќе исплива. Го оставам да плива само. Се случи пред две години кога Коле (Ангеловски) дојде да работиме претстава. Јас се двоумев, имав некои обврски. Седиме за да пробаме. Јас секогаш седам до режисерот. Местото не го менувам веќе 40 години. Коле се загледа во текстот и ми вели: Ајде, дај, нацртај го пајчето. Три дена подгледнувам во текстот и го барам. И го нацртав пајчето. А на текстот за улогата поправам пречкртувам. Си пишувам: овде треба да мразам. Измрази го

убаво, да ти биде полесно. Тоа е во самата реплика.

Б: Со години Ве поистоветуваат со ликот на Итар Пејо. Дали тоа е товар?

Ц: Популарноста годи, во одредени рамки. Но јас не сум Итар Пејо. Така размислува Цумерко и така го обликува ликот. Ако друг го прави овој лик, ќе биде поинаков Итар Пејо. Кога го играл, велев: ова е Цумерко. Е, сега, тоа што успеав Цумерко како што е ваков да го пренесам на сцена, што е тешко, е дарбина и знаење.

Б: А случки...

Ц: Не е една. Кој да ги памети. Се шегувам, прво со себе, па со колегите. Интересно беше (ама интересно!) кога им го запалив театарот. Всушност на времето пуштив филмски чад. Цел театар се зачати. прст пред око не се гледаше. Се создаде паника, викавме пожарна. Влегоа пожарникарите, пуштија вода, но запреа. Сфатија што е штосот. Па мораше, за лажен повик да си ја платам пожарната. Ме чинеше цела плата. Плаќав на три рати.

Б: И, сега...

Ц: Пензионирањето за еден актер не значи ништо. Играм кај Коле, а премиерата е на 15 ти август. Актер не може да се пензионира. Сега може да бирам улоги. А не треба да се рече не. Јас многу учев од режисерите. Од Ацо Алексов, Бранко Ставрев... Илија Милчин ми велеше: *Контролирај се внатрешно. Инаку почнуваш брзо да зборуваш и неразбирливо. Стегни се, работи. Имаш одлична дикција. И од секого по нешто сум крадел. Оти знаам да крадам, да научам. И, има многу за кажување. Туку, ај ќе почне претставата. Да ја гледам.*

• Во недела

За претставата, ош после...

КОЛЕ АНГЕЛОВСКИ, режисер:

Во 1994г. беше првата изведба на претставата **Кралот Кускуле Први** која ја режираше Душко Наумовски со Театарот за деца и младинци. Десет години потоа ја направивме оваа претстава која е многу поразлична. Убеден сум дека денешниве деца сакале или не, се оптеретени од она што секојдневно го гледаат по телевизии, весници. Тој пристап на актуелноста на сето она што значи власт и како таа власт манипулира со народот, го искористивме да го ставиве во една обанда на детска претстава. Сето тоа постои во текстот и јас посебно ништо не измислив. Всушност ова е еден детски музикл со многу актуелни теми и размисли околу сето тоа што значи власт.

ЃОКИЦА ЛУКАРЕВСКИ, актер:

Во Театарот за деца и младинци е најлесно да се биде **крал**. Секогаш кога сум поканет од Театарот за деца и младинци ми е задоволство да играм со една екипа која заслужува максимална почит, со една многу компактна целина која знае да соработува, да соучествува со сите кои се дел од една голема екипа.

Дека Прилеп има добра театарска публика, вклучувајќи ја и онаа најмладата, се покажа и со претставата **Кралот Кускуле Први**. Аплаузот, гласното коментирање на ситуациите, како и потпевнувањето и танцувањето на дел од децињата од публиката говореше дека претставата добро комуницираше со публиката. Претставата **Кралот Кускуле први** е всушност една приказна за стравот наспроти храброста, за трудољубивоста наспроти мрзеливоста, за власта наспроти народот. Во дигресијата на доброто наспроти лошото во претставата е имплементиран актуелниот политички миг-многу теми и дилеми како оние за возрасните.

Театарот за деца и младинци од Скопје, во *off* програма ја изведе претставата работена по текст на Васил Пујовски: **КРАЛОТ КУСКУЛЕ ПРВИ**. Претставата е во режија на Коле Ангеловски. Сценографијата е на Љубомир Чадиќовски, а костимографијата на Александар Ношпал. Музиката за претставата е на композиторот Љупчо Мирковски, а кореографијата на актерката Ана Левајковиќ. Во претставата играа актерите: Јасмина МИЦОВСКА - Шашле од Зашле; Ѓокица ЛУКАРЕВСКИ - Кралот Кускуле Први; Елена ТРАЈКОВСКА - Кускуленица од Трпејца; Драган ДОВЛЕВ - Кучин од Бучин; Тања КОЧОВСКА - Паца од Маца; Предраг ПАВЛОВСКИ - Каж Зинилаж; Катарина ИЛИЕВСКА - Анче од Јанче; Владимир ЛАЗОВСКИ - Бум Думдум.

ЈАСМИНА МИЦОВСКА, актер:

Ова ми е прва детска претстава. И играњето во детска претстава и играњето во претстава за „возрасни“ си има своја тежина и убавина и треба да биде искрено. Ова е добар почеток, убава екипа. Играм дворски шут, прв пријател на кралот и тргнав од она детското што го имам во себе и така се произлезе, не дека сум многу постара и повозрасна, но сепак.

ТАЊА КОЧОВСКА, актер:

Улогата ја играв без проблем бидејќи сум по потекло тетовка и решив да направам една таква улога - жена симната од планина, од Теарце и мажена за човек од високото доброутро. Децата реагираа на се, дури и возрасните.

Во 19.30 часот, Национална установа Центар за култура - Театар „Антон Панов“ од Струмица ја изведе претставата **ЖЕНИДБА** од Гогољ, во режија на Гаро Ашиќјан. Сценографијата и костимографијата се на Милена Пантелеева. Во претставата играа актерите: Тинче РИСТЕСКА - Агафија Тихонова, Ангелина ТРЕНЧЕВА - Арина Пантелејмонова, Зора ГЕОРГИЕВА - Фиокла Ивановна, Ванчо ВАСИЛЕВ - Поткаљосин, Кољо ЧЕРКЕЗОВ - Кочкарјов, Крсте ЈОВАНОВСКИ - Кајгана, Бранко БЕНИНОВ - Анучкин, Васил МИХАИЛ - Жевакин, Кирчо ЃОРЃИЕВ - Стариков, Ален НАНОВ - Степан

За претставата, ошќосле...

ГАРО АШИЌЈАН, режисер

Првпат работам со актерската екипа на Струмичкиот театар. Во текот на работењето се запознавав со артистите и не си поставив некакви големи цели. Си зададов задача да го извлечам максимумот од ситуацијата. Сега веќе ги познавам актерите. Како услов единствено си ја поставив актерската игра, а другото го ставив малку во заден план. Задоволен сум и пак би сакал да работам со истата екипа.

ЗОРА ГЕОРГИЕВА, актер

Во оваа пиеса играм по трет пат. Порано, двапати ја играф Агафја, а сега Фјокла со чиј лик се чувствувам многу подобро. Со режисерот имавме прекрасна соработка и посакуваме пак да работиме со Ашиќјан.

Веднаш се знае дека режисерските потези во претставата **ЖЕНИДБА** се насочени кон актерската игра. Класичниот текст на Гогољ добива и класична изведба. Токму затоа, освен костимите кои се во функција на истакнување на малограѓанштината што ја апострофира и авторот, сценографијата е речиси изоставена. Се со цел, вниманието да се фокусира на актерските остварувања. Поделбата на улогите, постарите да играат помлади ликови и обратно е во правец на ново, поинакво режисерско видување. И овде е видлива нагласената употреба на *стројниците* како движечка сила на дејството. Општ е впечатокот за прва соработка на режисерот со актерската екипа.

ТИНЧЕ РИСТЕСКА, актер

*Прво стравував, зашто режисерот ми рече дека има гледано 30 **Женидби**. Си го поставив прашањето: Што јас сега да направам? Ми рече дека сега сака нешто различно. Процесот на работа беше многу пријатен, и не почувствував како ја донесов улогата на Агафја. Многу пријатно се чувствувам во оваа ролја.*

ВАНЧО ВАСИЛЕВ, актер

Не очекував да го играм Поткаљосин. Малку е нетипично зашто него го играат малку повозрасни актери. Исто Агафја ја играат помлади актерки. Режисерот направи нешто поинакво: старите ликови да ги играат помлади, а помладите - постари. Задоволен сум како прилепската публика ја прими претставата.

КОЧО ЧЕРКЕЗОВ, актер

Гаро има разбирање за се. Малку беше напорно. Мојот лик е двигател, мотор на претставата, и добро ја одработив улогата.

Во исто време, на сцената на Народниот театар од Битола се играше претставата во *off*-програма на Турскиот театар - Скопје. Претставата **БУРА** од Вилијам Шекспир е во режија на Александар ПОПОВСКИ. Сценографијата и костимографијата се дело на Благој Мицевски, а музиката на Кирил Џајковски. Во претставата играа актерите: Бедиа БЕГОВСКА - Просперо, Несрин ТАИР - Калибан, Филиз АХМЕТ - Ариел, Тамер ИБРАХИМ - Себастијан, Атила КЛИНЧЕ - Антонио, Мустафа ЈАШАР - Гонзало, Салаетин БИЛАЛ - Алонсо, Елјеса КАСО - Фердинанд, Сузан АКБЕЛГЕ - Миранда, Џенап САМЕТ - Тринкуло.

За претставата, ојќо сле...

Претставата БУРА на Турскиот театар во Битола беше одлично примена од публиката. Повеќе пати актерите добија аплаузи на отворена сцена. Штета што и публиката во Прилеп немаше можност да ја види интересната изведба на актерите од Турскиот театар.

АТИЛА КЛИНЧЕ, актер:

Претставата е со современ концепт. Извонредно комуницира со публиката спред начинот на кој Александар Поповски го постави Шекспир. Премиерата беше во Истанбул, па се играше на **Охридско лето**, во Виена, на MOT. Ова е една репрезентативна претстава на Турскиот театар со која ја претставуваме нашата култура надвор од Македонија.

БЕДИА БЕГОВСКА, актер:

Конкретно мојот лик (Просперо) во претставата не беше машки лик. Тоа беше жена прогонета од светот на која и беше одземена власта и семејството. Заедно се ќерката ја бркаат на некој пуст остров. За мене тоа е само симболика. Секој човек што има проблем е на некој пуст остров, секогаш е сам со себе и мора сам да го реши тоа. Јас така гледам и на ликот кој го играм, и на целата претстава, а и животната филозофија е таква што кога имате нешто со кое треба да се соочите мора да бидете на својот ПУСТ ОСТРОВ.

НЕСРИН ТАИР, актер:

Предизвикот да се игра во оваа претстава беше тоа што режисерот Александар Поповски во целата **Бура** на Шекспир си направи своја бура во која претстава се градат машки и женски принципи. Островот беше остров на жените кои го чуваат, а кои се машки ликови. Единственото што ме влечеше да ја изиграам таа улога беше да го покажам женскиот принцип на освојување. На почетокот Калибан имаше некоја инфантилност во себе која подоцна премина во некоја стравопочит кон високите господари, за на крајот сето да премине во една сентименталност од која нема излез, а секој ќе се затвори во своја емоција. Публиката која не го разбира јазикот го разбира театарот. Така беше и во Битола и во Прилеп.

САЛАЕТИН БИЛАЛ, актер:

Алонсо е еден од учесниците на заверата, но интересен е крајот каде сите си простуваат и одат едни кон други. Начинот на работа со режисерот беше многу интересен и тој ја состави само суштината на претставата. Имав извонредна соработка на еден лесен духовит начин да се толкува Алонсо кој што и покрај својата тага знае и да простува но и да обвинува. Тоа е еден лик кој во краток временски период преминува низ многу фази.

Драмата на современиот руски автор Алексеј Слаповски - промотор на актуелните европски драматуршки текови, насловена како **ВИШНОВАТА ГРАДИНКА**, во 22.00 во Народниот театар во Прилеп ја изведе ансамблот на Народниот театар од Куманово. Претставата е во режија на Владимир МИЛЧИН, сценографијата на Крсте С. ЦИДРОВ, костимографијата на Марија ПУПУЧЕВСКА, музиката на Марјан НЕЌАК. Во претставата настапија актерите: Рефет АБАЗИ - Азалканов, Јасмина ВАСИЛЕВА - Невестата, Кети ДОНЧЕВСКА-ИЛИЌ - Рањаева, Горан ИЛИЌ - Воткин, Сашко КОЦЕВ - Минусинскиј, Жаклина СТЕФКОВСКА - Елена, Драгиша ДИМИТРИЕВСКИ - РОЗОВ, Љупчо ХАЌИ СТОЈАНОВ - Џон Даунз, Стојан ВЕЛКОВ - Саша, Александра ПЕШЕВСКА - Маша и Ивица ДИМИТРИЈЕВИЌ - Васења.

РЕФЕТ АБАЗИ, актер

Мислам дека тоа е смислата на театарот. Да поставува прашања и да ги отвора тие прашања, кои во нормалниот живот, човекот обидувајќи се да живее како нојот ги одбегнува. И на тие прашања се соочуваме обично кога сме приклетени в зид и кога нема каде и во тие моменти човек се присетува на Бога и бара од него помош.

Текстот на Слаповски е еден од најубавите текстови што јас сум ги прочитал и мислам дека Слаповски на некој начин преку текстот се пресметува со Чехов. Поставува едно суштинско прашање за транзицијата од еден во друг милениум. И онаа (транзицијата) на Чехов условно била полесна од оваа што сеслучува во една Русија или кај нас и се уште за жал, трае.

Големо е задоволството да се игра во една таква претстава и што имав фантастичен пречек од целиот ансамбл на Кумановскиот театар каде претствата се игра многу успешно.

КЕТИ ДОНЧЕВСКА-ИЛИЌ, актер

И во претставата и во животот се трудам да постигнам подобри нешта, се трудам кон повисоки цели, така да Рањаева и нејзиниот лик, нејзината тенденција да избега одовде, не е мојот личен мотив. Постои еден генерален код во главите на луѓето, како повеќе да им одговара онаа ситуација на ништо, отколку да се направи нешто од ништо.

За претставата, описно...

ВЛАДИМИР МИЛЧИН, режисер

Кај живееме ние? Не живееме ли во талог?! Мислам дека театарот не треба да им помага на луѓето да бидат ноеви, да ги пикаат главите во песокот, туку мислам, за да се соземат, треба да престанат да наседнуваат на ефтини фазони, демагогии, разно-разни безбалажувања. Театарот мора да им го покаже тоа. Тој треба да биде некакво огледало, изопачено, за да не соочи со тоа каде живееме и кои се евентуалните корсокаци при обидот да го менуваме светот во кој живееме.

Може да ни биде тешко, може да се жалиме, или да се насмееме себе си, тоа е почетокот на терапијата.

ВИШНОВАТА ГРАДИНКА е претстава во која авторското решение се комбинира со режисерскиот концепт и од тоа произлегува еден свет во кој зачудните работи се нормални, а нормалните зачудни. Се надоврзува кон тоа и аудио-визуелниот впечаток. Посебно треба да се потцрта играта на актерите.

За претставата, ошто...

МАРТИН КОЧОВСКИ, режисер

Павиќ за мене беше голем предизвик. Многу ми е близок и како поетика и како театарска динамика. Многу сум задоволен од самата претстава што ја работев со Битолскиот театар. Текстот на Павиќ е еден од ретките текстови во кои се зборува за љубовта. Затоа и претставата е љубовна. Љубовните теми се поретки, за разлика од политичките. Оваа претстава по многу нешта е уникатна. Екипата е млада. Но има актери и од повозрасната генерација. Во секој случај ова е интересна претстава.

И на полноќ во Народен театар - Битола се играше на матична сцена претставата од Милорад ПАВИЌ **ЗАСЕКОГАШ И ДЕН ПОВЕЌЕ**, во режија на Мартин КОЧОВСКИ. Сценографија: Валентин СВЕТОЗАРЕВ и костимографија: Благој МИЦЕВСКИ, музика: Марјан НЕЌАК, а во превод на Благоја РИСТЕСКИ - Платнар.

Играа актерите: Менка БОЈАЦИЕВА - Мајката; Продавачката, Соња ОШАВКОВА - Софија; Анастасија, Јулијана МИРЧЕВСКА - Првата сестра; Душата, Илина ЧОРЕВСКА - Втората сестра; Калина, Мартин МИРЧЕВСКИ - Петкутин, Иван ЈЕРЧИЌ - Телото; Лајтнант, Огнен ДРАНГОВСКИ - Кир Бранковиќ, Деан ТРАЈКОВСКИ - Аваркие Скола

ЈУЛИЈАНА МИРЧЕВСКА, актер

Со реализацијата на претставата добив исклучително искуство. Мартин Кочовски е извонредно талентиран режисер кој собра млада екипа. Возбудливо беше да се работи со него и да ги градам ликовите во претставата.

ФЕСТИВАЛСКА БИБЛИОТЕКА

Во вторник, 7 јуни, Академик Георги СТАРДЕЛОВ ја промовираше книгата

ТЕАТАРОТ НА ПОЧВАТА НА МАКЕДОНИЈА ОД АНТИКАТА ДО ДЕНЕС, од група автори. Книгата ја подготви уреднички одбор составен од акад. Георги Старделов, д-р Јелена Лужина и д-р Иван Џепароски, и е во издание на Македонската академија на науките и уметностите.

Во среда, 8 јуни, проф. Благоја ИВАНОВ, ќе ги промовира книгите-драми:

Али, Сема (2004) *Малечката*, Скопје: ФДУ.

Османли, Томислав (2004) *Игри низ жанровите*, Скопје: Култура.

А, проф. д-р Јелена ЛУЖИНА ќе ги промовира изданијата:

Аврамовска, Наташа (2004) *Во вителот на дереализацијата*, Скопје: Култура.

Јованов, Љупчо (2004) *Архитектура на сценскиот простор*, Скопје: ФДУ.

Павловски, Мишел (2004) *Театарот и митот*, Скопје: МИ-АН.

Во четврток, 9 јуни, Тодор КУЗМАНОВ ги промовира книгите:

Андревски, Живко (2005) *Комуникативна култура*, Скопје: Макавеј.

Миневски, Блаже (2005) *Вистински настан*, Скопје: Макавеј.

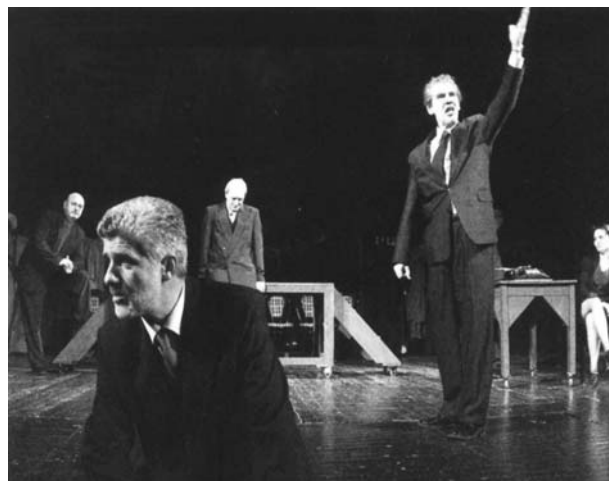
А, м-р Ана СТОЈАНОВСКА, антологијата:

Лужина, Јелена (прир.) (2004) *ММЕ... Антологија на новата европска драма*, Скопје: Магор.

• Во понеделник

Претставата во официјална конкуренција на Турскиот театар **АЗИЗНАМЕ** се играше во НТ „Војдан Чернодрински“. Претставата е работена по текст на Азиз Несин, а ја режира познатиот турски режисер Јуџел Ертен (автор и на сценографијата и костимографијата). Во претставата играат актерите: Ценап САМЕТ, Несрин ТАИР, Сузан АКБЕЛГЕ, Селпин КЕРИМ, Мустафа ЈАШАР, Елјеса КАСО, Салаетин БИЛАЛ и Тамер ИБРАХИМ.

За ирејсџавџа, оџџосле...

ЕЛЈЕСА КАСО, актер и асистент на режија:

Како актер имам чувство дека треба да и се извинам на прилепската публика дека јас вечерва имав три информации кога ќе се игра претставата. Во салонот имаше малку публика, а 20-на години наназад, со своите претстави успеавме да изградиме публика, која ја стекнавме со напор, а заради три различни термини кога се игра претставата, публика имаше помалку од вообичаено. Мислам дека не треба да се случува ова во театарот, а уште помалку на Фестивал.

Режисер на претставата е Јуџел Ертен, со него долго соработуваме од 1989-година, работевме пет-шест претстави заедно и почнува да не познава подобро од нас самите. Сега решивме да биде нешто турско, од турски автор, еден од најпознатите турски, односно светски сатиричари и од изборот од неговите дела се одлучивме за оние кои најдобро комуницираат со публиката. Во последно време Турскиот театар води една политика-многу ни е битно да се собере целата екипа од највозрасниот до најмладиот. Прилепчани не знаат, зашто овде имаме своја публика. Сакам да кажам дека, Турскиот театар со сите претстави што ги прави сака да укаже и на Министерството дека има визија да изгради еден тим и исто така е важно,

во оваа немаштија, да се направи претстава со малку пари, како што направивме во **Азизнаме**. Игра најголемиот дел од екипата, сите уживаат, а оние кои не се вклучени како да се љубоморни и размислуваме како и нив да ги внесеме во претставата.

РАМАДАН ИБРАХИМ, организатор:

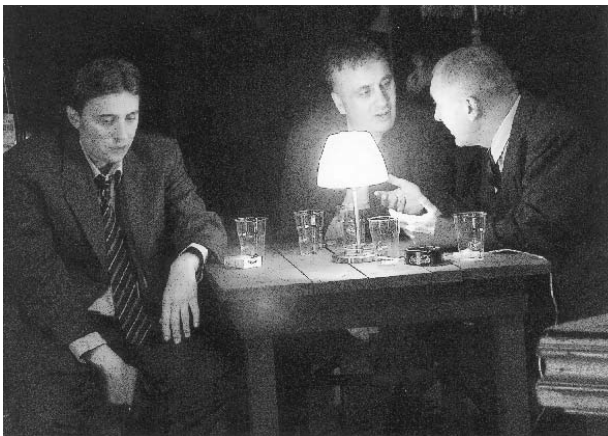
Претставата **Азизнаме** на репертоарот од нашата куќа е од пред месец и половина. Претставата се игра во преполн салон, публиката ужива, се смее. Досега прикажавме 14-ет изведби. **Азизнаме** веќе гостуваше во Велес, Штип и Битола. Планираме да ја изведеме и пред кумановската публика, а овој август ќе ја прикажеме пред публиката во Турција.

СЕЛПИН КЕРИМ, актер:

Мора да кажам дека ова за мене беше повозбудливо од другпат, имаше една друга специфика. Претставата се изведува фестивалски, но тремата ја снемума со стапувањето на сцената, зашто ние сме професионалци. Многу ми е битно и интересно дека во претставата играм со искусни актери. Дури и на пробите ми беше многу интересно, така ги доживувам тие нешта и едноставно уживав.

АЗИЗНАМЕ е компилација од четиринаесет раскази, секој со своја тема, а сите заедно со сатиричен приказ на современи случувања, како што се членството во партиите и мотивите да се менуваат, изразената материјалност наспроти светот на духовното, преку потребата за воени преврати, па се до прашањата од традицијата и обичаите.

Актерите играат тимски. Пораките ги пренесуваат со минимална сценографија. Осум столици, една маса и закачалки, беа доволни сцената да биде исполнета со живост и да шири енергија. Публиката се смееше од срце на комичните елементи со универзално значење, претставата неколкупати на отворена сцена се наградуваше со аплауз.

За претставава, ош после...

СНЕЖАНА КОНЕВСКА- РУСИ, актер

Не би сакала да говорам за мојот лик, туку да ја истакнам соработката со режисерот Филип Ле Моан. Имав можност да го запознаам и како актер, соработник. Не научи да работиме на минутажа, да доаѓаме на проби во одредено време во текот на денот, а не да сме на располагање цело преткладне, што беше многу чудно. Интересен природ за работа. Пробите беа кратки, самиот актер си работеше врз улогата, тој само работеше на составувањето на нештата и на техничките работи, што мислам дека е голем проблем на режисерите, кои не го познаваат јазикот на кој работат. И ова е единствениот начин за работа. Тоа овозможи секој да си ја работи својата задача. Ова е интересна соработка со надеж дека и натаму ќе продолжи.

АЛЕКСАНДАР МИКИЌ, актер

Многу ми се допадна како работеше Филип Ле Моан. Работеше хиперреалистично, се што се случува се случува во реално време. Заедно со Оливер кој ми беше директен партнер мислам дека направивме одлични креации.

Сосема поинаква поставка од очекувањата што тешко кореспондира со публиката. Евидентна е потребата на авторот, тоа го подржува режисерот, за отсликување на сосема типичните животни сцени. Животот, буквално, онаков каков што е, поткрепен со јазичниот жаргонски израз, се преплетува на сцената. Секој актер се занимава со себе си, својата лична дилема која не се манифестира со никаква драматика. Тоа претставата ја прави напати какофонична и нединамична за следење. Ликовите не се целосно обликувани и со незабележлива развојна линија. Затоа, иако станува збор за сцени од животот, толку познати и доживеани за секого, сепак не допираат до гледачот. Едноставно, тој останува рамнодушен на сето тоа.

Во 21.00, ансамблот на Македонскиот народен театар - Драма, ќе ја изведе претставата од

Овен МЕК КАФЕРТИ: **СЦЕНИ ОД ЖИВОТОТ**, претставата е во режија на Филип ЛЕ МОАН, а сценографијата и костимографијата се на Благој МИЦЕВСКИ. Во претставата играат актерите: Кирил АНДОНОВСКИ - Семи Ленон, Катина ИВАНОВА - Бети Ленон, Владимир ЈАЧЕВ - Џо Хајнс, Александра ПЕШЕВСКА - Мејв Хајнс, Свездана АНГЕЛОВСКА - Шарон Лутер, Александар МИКИЌ - Хари Фогерти, Камка ТОЦИНОВСКИ - Кони Дин, Снежана КОНЕВСКА-РУСИ - Тереза Блек, Емил РУБЕН - Дејв Блек, Чедо КАМЦИЈАШ - Френк Коин, Јордан СИМОНОВ - Роби Малан, Нино ЛЕВИ - Шенкс О:Нил, Кирил КОРУНОВСКИ - Боби Торбет, Сузан АКБЕЛГЕ - Хелен Вудс, Оливер МИТКОВСКИ - Пол Фогарти, Никола ПРОЈЧЕВСКИ - Боб Тагерт, Филип ТРАЈКОВИЌ - Свиз Мердок, Борче НАЧЕВ - Купер Џонс, Јелена ЈОВАНОВА - Мери Литл.

ОЛИВЕР МИТКОВСКИ, актер

Искуството со режисерот беше нешто сосема ново за македонски услови. Има еден поинаков пристап кон театарот. Текстот, исто така, е островски, меѓутоа многу е близок до проблемите кои се случуваат кај нас. Не се занимава со политика, туку со универзалните човечки проблеми. Многу сум задоволен од соработката.

И на полноќ, Народниот театар од Куманово ја изведе претставата **КРАЛОТ УМИРА** од Ежен ЈОНЕСКО, во режија на Дејан ПРОЈКОВСКИ. Автор на сценографија е Владо ЃОРЕСКИ, на костимографија е Александар РАШКОВИЌ. Музиката е дело на Горан ТРАЈКОВСКИ, а кореографијата на Александар ИЛИЕВ. Во претставата играат актерите: Горан ИЛИЌ - Кралот Беранже I, Александра ПЕШЕВСКА - Кралицата Маргарита, Јасмина ВАСИЛЕВА - Кралицата Марија, Сашко КОЦЕВ - Кралски доктор и Горан ЈОВАНОВСКИ - Стражарот

ГОРАН ИЛИЌ, актер

Соработката со режисерот Дејан Пројковски трае две години. Минатата година тој ја работеше **Галеб**. Подолго време договоравме да постави текст кој ќе има карневалска содржина. Се договоривме за Јонеско. Јонеско тешко кој се нафаќа да го работи, посебно не глумците. Некако се најдовме во сето тоа, во таа карневалска фешта. Ни се допадна Јонеско како предизвик, иако имавме тежок процес во работата. Текстот е огромен. Сето тоа требаше да се скрати, адаптира за да прозвучи актуелно. Сметам дека направивме добар производ. Јас го играм Кралот кој умира. Како актер кој работи и како уметнички директор постојано сум мртов уморен ми дојде како да се играм себе си. Беше големо задоволство да се работи претставата иако имаше големи замки во самиот процес. На крајот се испадна како да е лесно.

САШКО КОЦЕВ, актер:

Текстот на Јонеско е специфичен вид драматургија за кој треба многу тимска работа. И тоа многу. При работата се почувствувавме како на тренинг. Мојот лик е склоп на ликови, кои не се напишани, но се извадени. И тоа доста добро. Тоа е нешто што не е далеку од нас. Од она што излезе на сцена не сум многу задоволен, но за мене тоа беше големо искуство. Режисерот повеќе се занимаваше со вклопување на деловите, а актерите бевме препуштени сами на себе. Тоа ни фалеше. Инаку, соработката беше одлична.

За ирејсџавиџа, оиџосле...

ДЕЈАН ПРОЈКОВСКИ, режисер:

Зошто Јонеско? Ова прашање неколку пати ми било поставено. Еве сега ќе дадам одговор. Јонеско со Бекет е една од најсилните фигури на 20-век. Тој е таткото на апсурдниот театар. **Кралот умира** е пиеса во која кога човек ќе земе да зборува за тоа што е театар на апсурдот во исто време е како да зборува за тоа дека кралот умира. **Кралот умира** во себе ја има темата за власта, може ли човек да биде вечно на власт и можеби главната тема на апсурдистите стравот од смртта и од друга страна која е смислата на сета таа борба. **Кралот умира** зборува за човекот, за онаа ситуација во која би се нашол секој од нас. Претставата зборува за умирањето на секој од нас. Во претставата има различни типови театар. Мислам дека успеавме да направиме нешто што на други не му успеало, односно филозофијата за животот и смртта да биде претставена на многу забавен начин за публиката и по гледањето на претставата човек да разбере дека се смеел на самиот себе си, а не на кралот, односно човекот си иронизирал за себе.

Претставата **КРАЛОТ УМИРА** говори за стравот од смртта на било кого и за апсурдноста од тој страв. Говорејќи токму за таа апсурдност, режисерот се одлучил тоа да го направи преку гротеската, користејќи ја сатиричноста во текстот на Јонеско. На моменти, претставата како да губи здив, а со тоа и актерите. Со вметнувањето на современите сегменти на денешниот миг, како оној со Мики Маус потсетување дека сепак дилемата да се биде жив или мртов ја има и денес меѓу нас. На момент претстава кој наликува на мјузикл, со на моменти пренагласена музика, песна. За на крајот се да се сведе од почеток. И кај оној Вториот Крал кој де дојде по нас истата дилема-Умира ли кралот или не? Ќе не има или не?

ОД ДРУГАТА СТРАНА...

Ја прашавме публиката за претставите што ги гледавме

За претставата **КРАЛОТ КУСКУЛЕ ПРВИ**
(Се разбира дека главната публика беа децата. И тие вака ја видоа претставата)

Претставата беше за Кралот Кускуле кој се плаши многу

Сверот беше со три глави, зелен и сакав пак да дојде

Кралот Кускуле е низок и дебел

Најмногу во претстава ми се допаднаа тие дебелиите тетки и кралицата

Судот реши лошите работи да се казнат и добрите да се наградат

За претставата **ЖЕНИДБА**

Задоволен сум и воодушевен и од текстот и од изведбата на актерите. Посебно ми се допадна актерската игра.

Ми се допадна. Класичен текст, има што да се види и чуе. Во последно време има поретко говорни делови во претстава, а повеќе новиот театар е на комплетен визуелен впечаток. Ова е стандардно, добро. Убаво за гледање.

За претставата **ВИШНОВАТА ГРАДИНКА**

Тешка тема, тешка претстава, тешка изведба. Не знам колку од тоа што се прикажува се разбира.

Впечатлива, навистина ми остави силен впечаток. Особено смислата на животот сегашен. Човек сака да постигне нешто, а не може да го оствари.

Претставата во целост ми се допадна. Со оглед на тоа што текстот беше извонредно тежок, потрошена е многу енергија, изиграно е солидно, вложен е многу труд. Сето останато е прашање на вкус.

За претставата **ЗАСЕКОГАШИ И ДЕН ПОВЕЌЕ**

Претставата беше интересна. Воглавно режисерот ја исполнил целта: да го прикаже одвојувањето на душата и телото и повторното соединување на истото. Малку ми сметаше што претставата се прикажуваше во касен термин и што беше во Битола.

За претставата **АЗИЗНАМЕ**

Претставата е полна со енергија. Ми се допадна и во програмчето погледнав само два пати за да добијам неколку насоки за текстот.

Исклучително добра игра. Колективна игра. Не разбираам турски, но тоа воопшто не ми пречеше да уживам во претставата.

За претставата **СЦЕНИ ОД ЖИВОТОТ**

Немам никакви впечатоци за претставата. Многу очекување, а ништо.

Малку долга претстава, премногу слики на сцената. Добра сценска поставеност, нешто поинакво од другите претстави. Главно, добра претстава.

Првпат ми се случува да излезам од претстава. Не можев ништо да поврзам што сакале авторот и режисерот да кажат. Исечоците многу ми беа неповрзани и навистина ми беше здодевно.

Не очекував ваква претстава од МНТ. Не можев да разберам Што се случува на сцената. Толку неповрзано беше и здодевно.

За претставата **КРАЛОТ УМИРА**

Супер приказна за животот и смртта. Современа изведба со кореографски елементи.

Сум видел и подобри изведби на Кумановскиот театар, кој можел да се покаже со подобро издание.

Кумановскиот театар во последно време изненадува со добри претстави. Ова што го гледавме беше одлично.

ЗАБЕЛЕШКА од Билтенот:

За време на изведбата на претставата *Кралот умира*, во еден миг, додека се подготвуваа пиротехничките средства зад сцената, во гледалиштето почна да мириса на запалено. Публиката ја фати паника. Една вознемирена госпоѓа се обиде гласно да влезе во претставата барајќи ги одговорните. Тоа и тоа како му одговараше на Јонеско, кој од таму некаде, лукаво ни се потсмевнуваше.

О Д Н А С   З А   Н А С

Овде ќе ги сретнете мислите на учесниците, публиката, организаторите за Фестивалот, за јубилејот, за ...

МИЛИЦА СТОЈАНОВА,
актер

Многу сум радосна што во Прилеп, било во рамките на МТФ, било да е друго гостување, го имам одиграно речиси целиот мој репертоар. Кажувам дека имам „страв“ од прилепската публика. Извонредна е; знае да награди, но знае и да „оцрни“ кога не е добро. Има строг критериум. Прекрасно е што фестивалот се одржува, еве веќе наполни 40 години и мислам дека зема уште поголем залет. Можеби преобемна е програмата за да може во толку кратко време да се одгледа концентрирано се како што заслужува. Со тоа помало е времето за другарување на актерите. Едно време подолго се останување за да имаме прилика да одгледаме повеќе од програмата. Почестени сме што сме веќе ветерани на Фестивалот. А другарувањето е потребно. „Чернодрински“ постигна да афирмира, пред се, многу автори, и светски, и класика, но и многу наши, национални. Своето творештво го вложија плејада од актери овде. Фестивалот помогна со покренување повеќе прашања за театарот, состојбите и не е на одмет тоа да се подзасили. Мора да искажам и една тага што големи актери ги нема веќе меѓу нас. Тие го кажаа својот збор, одиграа, не научија, ни ги пренесоа знаењата и законитости на театарот. Сега само спомените за нив останаа. Веројатно додека и ние траеме, споменот за нив ќе биде жив.

Коле АНГЕЛОВСКИ,
режисер:

40 години се за респект. Толку години да се одржува еден Фестивал, кој е значаен за македонскиот театар е голема работа. Голема работа исто е да се претрпат сите добри и лоши работи шти му се случувале низ годините. Што ќе се случува понатаму со фестивалот Господ знае. Да се надеваме дека ќе доживее уште 40 години. Тоа е добро за сите нас, за да можеме да покажеме што сме направиле. Едно жалам што театарите доаѓаат и си одат, нема дружење меѓу актерите веќе неколку години, нема тркалезни маси, критики, вреднување на претставите. Мерило е сега само тоа за што ќе одлучи жирито. Тоа се жални работи, ама како се што ние безврска, така и ова ние е без врска. Сакам да кажам дека она што мене најмногу ми остави впечаток за овие изминати години е големата константа: публиката! И пред 40 години публиката беше тука и сега во несмален број. Тоа е навистина доблест на Фестивалот.

Слободан РОШКОСКИ,
новинар:

Сега се двоумам меѓу мислата на Милан Кундера и божествениот непроменлив факт: Четириесет години национален театарски фестивал „Војдан Чернодрински“, дали времето на театарската уметност е толку многу кратко, дури и тогаш кога им припаѓало на едно или две поколенија. Впрочем, дури и тогаш кога тоа време било сфатено како епилог, поради неговата огромна убавина, неговото уметничко значење, неговата целосно нова естетика, неговата синтетизирачка мудрост, зар заради сето тоа не заслужува да биде сместено како посебна епоха или како ТРЕТО ВРЕМЕ! Проследувајќи ја таа метафора неизбежно е стожерното место на театарското создавање во него и фестивалот во сите сегменти на плодовите на духот имено уметноста. ТРЕТОТО ВРЕМЕ е време на **пламтење на небото кон крајот на денот** (М.К.), нитка која трајно ги поврза вредностите на минатото и вредностите на иднината низ кои универзално се поврзуваат и вечно ги поправаат грешките на историјата, начинети свесно, пресметливо, се разбира во својата крајна непромисленост. Доживувајќи го четириесет годишниот јубилеј на Фестивалот, како човек кој исто толку години го следеше професионално, учествуваше во работата на неговите совети, организации, билтени и дискусии, не ќе пропуштам да речам: четириесет години му припаѓав на нешто што постои и задоволство ми е преку Фестивалот и оние кои сега го носат и ќе го носат потоа заеднички им припаѓаат на ТРЕТОТО ВРЕМЕ.

ХРОНОЛОГИЈА

Фестивалот низ годините

1976: Се избира нов Организационен одбор. Претседател е Милорад Думбалоски. Публикација за 10 годишниот јубилеј подготвил Иван Иваноски. Од годинава во конкуренцијата за награди и Театарот на народностите од Скопје. Драмски и МНТ се уште надвор од конкуренција. Богата програма. Мермерната статуетка на божицата талија за најдобра претстава ја понесува НТ од Струмица со *Соблазна во Шентфлоријанската долина*.

1977: МНТ од Скопје се изјаснува дека ќе учествува во натпреварувачкиот дел, Драмски театар не прифаќа. Најдобра претстава е *Големата награда* на НТ Струмица.

1978: Нов претседател на Советот на е Благоја Стојаноски. Фестивалот има и нова програмска комисија. Најдобро театарско остварување *Крчма под зеленото дрво* на МНТ.

1979: Не е доделена награда за уметничко остварување во целост. Режисерот Владимир Милчин добива награда за најдобра режија на двете претстави: *Обесеник* (МНТ) И *Хасанагиница* (Турска драма)

1980: Не е доделена награда за најдобра претстава.

1981: Фестивал со полнолетство. Нов претседател на Советот е Георги Сталев. Има програмска комисија за придружните манифестации. Воспоставена е првата соработка со претстава од Стерииното позорје. Најдобра претстава е *Злосторство и казна* на Турската драма при Театарот на народностите.

1982: Богата програма на Театарските игри. Најдоброто театарско остварување е претставата *Еригон* на Драмски театар од Скопје.

1983: Новини: Симултан превод за претставите на Театарот на народностите. Се воведуваат три нови награди: на тркалезната маса, на критиката, награда за најдобра критика за Игрите и Награда на публиката. Се отвора прашањето за селектор. Најдобра претстава: *Јас, Халил Гарија* на Албанската драма

1984: Театрите не сакаат селекторска комисија. Нов претседател на Советот е Илија Милчин. Сиромашни придружни манифестации. Најдобра претстава е *Карамазови* на Драмски театар од Скопје. Се доделува и специјална награда за претстава за *Натемаго на Филозофскиот Факултет* на НТ Битола.

1985: По повод јубилејот се организира симпозиум *Сцената и јазикот*. Богата програма со придружни манифестации. Има и детски претстави. Нагласена е потребата од селекција на репертоарот. Театрите тоа не го прифаќаат. Најдобра претстава е *Среќна Нова 1949* на МНТ.

За **1986** година во следниот Билтен

Ќ Е Г Л Е Д А М Е . . .

В т о р н и к :

- 19.30** во НТ „Војдан Чернодрински“:
Ресул Шабани: **ФАНИ ДОАЃА САМ**, режија на Адонис Филипи (Албански театар - Скопје)
- 22.00** во Центарот за култура „Марко Цепенков“:
Дејан Дуковски: **ДРУГА СТРАНА**, режија на Слободан Унковски (Футура2/2, Театар фест и Драмски театар-Скопје)
- 24.00** во НТ „Војдан Чернодрински“
Есхил: **ОРЕСТИЈА**, режија на Зоја Бузалковска, Испитна претстава на студентите по актерска игра од трета година на ФДУ-Скопје, во класата на проф.Кирил Ристоски и асс. Зоја Бузалковска

С р е д а :

- 19.30** во Центарот за култура „Марко Цепенков“:
Коле Чашуле: **ЦРНИЛА**, режија на Дејан Пројковски (Народен театар - Штип)
- 20.00** во Народен театар - Битола:
Хенри Адамс: **СОСЕДИТЕ**, режија на Срѓан Јаниќијевиќ (Албански театар - Скопје)
- 22.00** во НТ „Војдан Чернодрински“:
Аристофан: **ЖЕНИ ВО НАРОДНОТО СОБРАНИЕ**, режија на Петрос Панамас (НТ „Јордан Хаџи Константинов-Џинот“ - Велес)
- 24.00** во НТ „Војдан Чернодрински“:
Ненад Вујадиновиќ: **LOOPING**, режија на Ненад Остојиќ (НТ „Тоша Јовановиќ“ и Арт клуб „Занзибар“- Зрењанин, Србија и Црна Гора)

НЕ ПРОПУШТАЈТЕ:

Во следниот број - За **ПРОМОЦИИ НА ТЕАТРОЛОШКА ЛИТЕРАТУРА ОБЈАВЕНА МЕЃУ ДВА ФЕСТИВАЛИ** (во три дена промоции на девет изданија)

ТОЧНО НА ПЛАДНЕ, СО МАЈСТОРОТ - ЈОРДАН ПЛЕВНЕШ (во четврток, 9 јуни)

**ЗА ПРВ ПАТ ОВАА ГОДИНА БИЛТЕНОТ ЌЕ ГО ИМАТЕ ДОСТАПЕН И
НА ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦАТА НА ФЕСТИВАЛОТ
www.mtf.com.mk**

Билтен на 40.МТФ "Војдан Чернодрински" - Прилеп

За издавачот: Кирил Ристоски

Уредник: м-р Ана Стојаноска

Новинари: Елизабета Ангелеска-Атанасоска, Елизабета Митреска, Каролина Мицевска и Светлана Ристеска.

Користени материјали: Театролошка дата база на Институтот за театрологија при ФДУ-Скопје, Градска библиотека Прилеп и Архивата на Фестивалот

Фотографии: Милан Темелкоски и фотографии од Театролошката дата база на Институтот за театрологија при ФДУ-Скопје

Печат: "Тирекс" - Прилеп

Прилеп, 05.06.2005г.

Македонски театарски фестивал

"ВОЈДАН ЧЕРНОДРИНСКИ" - ПРИЛЕП

Центар за култура "Марко Цепенков"

7500 Прилеп

тел: (048) 40 16 30 или 42 55 20

факс (048) 40 16 31

e mail: mtf_vc@mt.net.mk

www.mtf.com.mk